

Växt- och miljöavdelningen
David Ståhlberg

Programrådsmöte nr 24 2011-04-12

Närvarande:

Maria Nyman-Nilsson, Fredriksdals museer & trädgårdar; Hilde Nybom, SLU; Torbjörn Ebenhard, CBM; Morten Rasmussen, NordGen; Göran Svanfeldt, FOR; Anna-Gretha Eriksson, RAÄ; Mats Havström, Göteborgs botaniska trädgård; Eva Jansson, CBM (samordn.); Jens Weibull, CBM (samordn.); Martin Sjødahl, Jordbruksverket (ordf.); David Ståhlberg, Jordbruksverket (sekr.)

LRF/GRO, Sida, Formas, SW Seed AB och Pomologiska sällskapet var inte representerade.

UPPFÖLJNING AV FÖREGÅENDE MÖTE

FoU

Det finns en bra sammanställning av FoU-projekt i rapporten "POM-samordningen som en del av LTJ-fakulteten" (rapporten utskickad till programrådet inför mötet). David kommenterar att FoU-hanteringen kan bli effektivare och att ansökningarna i högre grad borde bedömas av oberoende granskare. Hilde föreslår att Jordbruksverket tillsätter en oberoende utvärderingsgrupp. Anna-Gretha föreslår att Jordbruksverket inleder ett samarbete med RAÄ kring FoU (RAÄ fördelar också FoU-medel).

NordGens arbetsgrupper

Frågan om ersättare till Mats Gustafsson i arbetsgruppen för foder- och oljegrödorbordläggs tills det ekonomiska läget på NordGen har stabiliserats.

POM-SAMORDNINGEN SOM EN DEL AV LTJ-FAKULTEN

SLU:s POM-verksamhet (samordning, projektledning) håller på att flytta från CBM till fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. I "POM-samordningen som en del av LTJ-fakulteten" sammanfattas vad som hittills har åstadkommit inom POM och nya möjligheter beskrivs. Placeringen vid LTJ-fakulteten innebär bl.a. att det kan bli lättare att knyta samman POM med "nyttorienterad" utbildning och forskning inom växtförädlings- och trädgårdsområdet.

Göran menar att hela POM har fått en slagsida åt södra Sverige. Vi får inte glömma Norrland!

ATT NYTTJA ÄR ATT BEVARA – HUR GÖR VI DET ÄNNU BÄTTRE?

Ny fas av POM – hur går vi vidare?

Jordbruksverket och POM-samordningen arrangerar en WS den 31 maj med syfte att hitta nya spår för att utveckla POM i riktning mot nyttjande. Programrådet förväntas delta, därutöver ska "nya" aktörer med anknytning till

utbildning, förädling, försäljning etc. vara med. WS ska följas upp på nästa programrådsmöte.

Marian nämner medicinalväxter som ett utvecklingsbart område. Maria föreslår även att Sveriges Hembygdsförbund ska knytas till POM. Anna-Gretha uppmärksammar att Föreningen Sveriges Kyrkogårdschefer kan ha stor relevans för POM. Morten menar att POM bör satsa mer på *in situ*-bevarande. Mats understryker att vi inte får glömma bort det befintliga bevarandearbete som görs inom POM. Göran menar att det finns luckor i inventeringen och vill att dessa luckor bedöms. Hur är det med vilda kulturväxtsläktingar och hur är det med icke-mandatsorter av t.ex. *Prunus*?

INFORMATION FRÅN AKTÖRERNA

Riksantikvarieämbetet

Kulturarvsdag i hela landet den 11 september. Möte med Sveriges kyrkogårdschefer nästa år. Engagemang i CBM:s utbildning i miljökommunikation, RAÅ ska bl.a. bidra till att belysa förhållandet mellan kultur och biologisk mångfald.

Friluftsmuseerna

Rosdagar den 2-3 juli på Fredriksdal.

SLU

För mycket fokus på s.k. excellenta forskarmiljöer kan hämma Partnerskap Alnarp. Arnulf Merker (LTJ-fakulteten) ska ersättas. Afrikanska doktorander knyts till LTJ-fakulteten. Centrum för innovativa drycker är ett LBU-projekt som pågår på Balsgård.

Pomologiska sällskapet

Kurs på Balsgård för att få igång intresset för pomologi bland yngre personer.

NordGen

KSLA-seminarium under våren på temat "Vad vill vi ha ut av NordGen?" Ny styrelse och direktör sedan årsskiftet. 2011 blir ett mellanår p.g.a. ekonomin. Landsbyggsdepartementet har avsatt 4 Mkr för ny laboratorieutrustning; medlen ska fördelas via Jordbruksverket.

Samarbetsprojekt i Afrika och Centralasien har fullgjorts. Samarbete med Vavilovinstitutet fortgår; NordGen har intresse av material som har samlats in i Norden. Projekt om arktiska medicinalväxter. WS i vintras om pre-breeding, "Public – Private Partnership on Pre-breeding".

Hälften av allt material på NordGen är från Sverige.

Fritidsodlingens riksorganisation

Intresset för fritidsodlingen ökar, samtidigt pågår ett generationsskifte; behov av nya konstellationer och samverkansformer. Trädgårdsmässan "Nordiska trädgårdar" i Älvsjö i april.

Centrum för biologisk mångfald

Personalstyrkan har halverats sedan 2008. Alla samarbetsprojekt med Sida avslutas under 2011. Finansieringen av NAPTEK går ut 2011 men kommer sannolikt förlängas. Utredning om grön infrastruktur. Tuija Hilding-Rydevik är ny föreståndare, var tidigare verksam vid MKB-centrum vid SLU, dessförinnan vid KTH; har fått i uppdrag att initiera samhällsvetenskaplig forskning med anknytning till biologisk mångfald.

FN kommer att bilda en fristående kommission för biologisk mångfald (jfr. klimatpanelen). Traditionell kunskap ska vägas in och beaktas i kommissionens arbete. Sverige finns med i diskussionen om var sekretariatet ska ligga.

Botaniska trädgårdarna

Rundvandring i Göteborgs botaniska trädgård under ledning av Mats, bl.a. förevisning av lökväxter. Trädgården har en satsning på nordiskt material. Botanik i Göteborg utreder möjligheterna att utveckla ett GPS-verktyg, knutet till iPhone, och kopplat till Botans växtdatabas, för användning vid inventering av växter.

INFORMATION FRÅN SAMORDNARNA

Varumärket Grönt kulturarv har skapats för att göra det möjligt att lansera och saluföra odlingsvärt växtmaterial som samlats in genom POM. Förslaget till logotyp anknyter till POM och behandlas för närvarande av Patent- och registreringsverket. Hemsida: www.gröntkulturarv.se.

LBU- och Matlandsprojektet "Äldre köksväxter i odling och användning på nytt" går bra.

Eva rapporterar från möte med Norges nationella program för växtgenetiska resurser. Norge har kommit långt med produktion och marknadsföring av framförallt perenner. Att koppla historia till äldre växtsorter kan vara en framgångsfaktor. Virusrensning av äldre växtmaterial är en fråga av låg dignitet i Norge. Möjligheter till samarbete kring utvärdering kommer att diskuteras under våren.

Jens är aktiv i det europeiska samarbetsprogrammet för växtgenetiska resurser.

Jens rapporterar från Eucarpia-möte där frågan om genbankernas roll diskuterades; ansvariga politiker behöver medvetandegöras om att tillgängliggörandet av växtmaterial är ett stort problem i många länder, om än inte i Norden. 2013 ska Eucarpia-möte hållas i Sverige.

Jens vill inleda samarbete med Naturvårdsverket under 2011 om vilda kulturväxtsläktingar.

Nya avtal med klonarkiv måste tecknas.

Informationsskrift om sparrisuppropet är på gång. Skrift om fröuppropet är försenad.

INFORMATION FRÅN JORDBRUKSVERKET

Växt- och miljöavdelningen på Jordbruksverket har organiserats om vilket bl.a. innebär att Martin inte längre är chef för administrationen av POM. Chef för dessa frågor är istället Tobias Olsson. Ordförandeskapet för programrådet är oklart. Göran påpekar vikten av kontinuitet.

Förberedelserna inför nästa Landsbygdsprogram har inletts. Konkreta åtgärdsförslag kommer arbetas fram i ett s.k. tekniskt underlag; arbetet med detta underlag påbörjas till hösten. Odlad mångfald bör få en mer uttalad plats i arbetet jämfört med tidigare.

Miljömålssystemet har reviderats. I målet om ett rikt odlingslandskap har Jordbruksverket föreslagit en precisering om bevarande och nyttjande av växtgenetiska resurser: ”*samtliga traditionellt odlade sorter ska finnas i odling eller bevarade i genbanker i sådan omfattning att de är tillgängliga för framtida nyttjande*”.

EU-kommissionen håller på att se över all lagstiftning på utsädesområdet.

Jordbruksverket har behandlat knappt 100 ansökningar om registrering av bevarande- och amatörsorter; det stora flertalet gäller bevarandesorter av jordbruksgrödor. Agneta Börjesson har fått i uppdrag att uppdatera Jordbruksverkets informationsmaterial. Den stora folkliga uppståndelse som har rått kring de nya reglerna för bevarande- och amatörsorter bekräftar att det finns ett brett intresse för trädgårdsodling och har bidragit till att Jordbruksverket nu använder sociala medier som kommunikationskanal.

INTERNATIONELLT

David rapporterar att det fjärde mötet i styrande organet för fördraget för växtgenetiska resurser var framgångsrikt. Nio resolutioner antogs. En av resolutionerna behandlar relationen mellan fördraget och Nagoyaprotokollet. Det fungerande system för tillgång och vinstdelning som har utvecklats inom fördraget kommer att vara av stor betydelse när det gäller att utveckla motsvarande mekanismer inom Nagoyaprotokollet. En fråga som fick relativt stort utrymme under mötet, och som har direkta implikationer för POM, gällde vikten av att satsa mer på *in situ*-bevarande.

Jens redogjorde för det arbete som pågår under 2011 med att uppdatera FAO:s globala handlingsplan för växtgenetiska resurser. Resultatet av detta arbete har direkt relevans för utformningen av och prioriteringar inom POM. Arbetet bygger på FAO:s andra globala statusrapport över världens växtgenetiska resurser (www.fao.org/agriculture/seed/sow2/en) som bl.a. poängterar behovet av kompetensförsörjning inom växtförädling och att mer måste göras när det gäller vilda kulturväxtsläktingar.

NÄSTA MÖTE

Maria är värd för nästa programrådsmöte som kommer äga rum på Sofiero den 12 oktober.